

Beslutningsforslag nr. B 41. Fremsat den 28. november 1989 af Jens Thoft (SF), Margrete Auken (SF), Aage Frandsen (SF), Leif Hermann (SF), Hanne Thanning Jacobsen (SF), Rahbæk Møller (SF), Bjørn Poulsen (SF) og Riishøj (SF)

Forslag til folketingsbeslutning

om en solidarisk og grøn afgiftsreform

Folketinget pålægger regeringen i indeværende folketingsår at fremsætte lovforslag med følgende indhold:

- 1) Momsen på basale fødevarer og bøger nedsættes til 9 pct. Der nedsættes et hurtigarbejdende udvalg, der skal undersøge mulighederne for anvendelse af differentieret moms på andre områder.
- 2) Der afsættes 1 mia. kr. til sænkning af daginstitutionstaksterne.
- 3) Børnefamilieydelsen øges til mindst 6.500 kr. pr. barn.
- 4) Der afsættes yderligere 2 mia. kr. til billigørelse og udbygning af den kollektive trafik.
- 5) Der indføres en række nye økologiske afgifter, og de eksisterende energi- og miljøafgifter skærpes. Herunder indføres der energifgifter for erhvervslivet, ligesom man har det i de fleste andre vesteuropæiske lande. Energiafgifterne indrettes i hovedsagen således, at afgifterne er afhængige af forureningen ved afbrændingen.

F. t. beslutn. vedr. grøn afgiftsreform

Bemærkninger til forslaget

SF's bud på en omlægning af afgiftssystemet skal af hensyn til den sociale og økologiske balance ses i nøje sammenhæng med:

Forslag til folketingsbeslutning om en solidarisk skattereform.

(Beslutningsforslag nr. B 40), der er fremsat sammen med nærværende forslag.

Afgiftsomlægningen bygger på tre hovedprincipper:

- 1) En mere social og solidarisk omfordeling.
- 2) En tilskyndelse til sparsommelig ressourceudnyttelse.
- 3) Færre muligheder for at udnytte forskelle mellem det danske og nabolandenes afgiftssystem.

En omlægning af afgifterne efter disse principper betyder, at Danmark på en række områder i større udstrækning får et afgiftssystem, der minder om de nordiske og de nordlige EF-landes. Men på en række andre områder vil Danmark fortsat have et afgiftssystem, som adskiller sig fra især EF-landenes.

Vi skal ikke ændre vort afgiftssystem, fordi EF-Kommissionen sætter det under pres. Men når SF altid har talt for en mere retfærdig og en mere økologisk bestemt afgiftspolitik, fraviger vi naturligvis ikke dette synspunkt, selv om det betyder en vis tillempning til de nordeuropæiske landes afgiftssystemer. Det kan tværtimod være en fordel, hvis afgiftssystemet som bivirkning bliver mere modstandsdygtigt over for omgæelser. På andre punkter – især hvor det drejer sig om at harmonisere energiafgifter og de såkaldte giftskatter – vil der, når SF's forslag er gennemført, fortsat være afgørende forskel på Danmark og de nærmest beliggende EF-lande. Det skyldes, at SF lægger afgørende vægt på, at skatte- og afgiftsreformen både skal være solidarisk og økologisk ansvarlig.

Afgifterne i regeringens plan – og afgifterne i S-planen – mangler helt miljøvinklen, og endelig er de et knæfald for EF's harmoniseringsdille. SF synes, at afgifterne på øl, vin, spiritus og tobak er væsentlige af sundhedsmæssige hensyn, og at biler og benzin og

anden energi fortsat bør være belagt med høje afgifter af miljøhensyn.

Almindelige bemærkninger

Momsen er 22 pct. på alle varer i Danmark. Her afviger Danmark også fra de lande, vi normalt sammenligner os med, idet der i andre lande er lavere momssatser på fødevarer og på andre varer, som skønnes særlig nødvendige.

Hertil kommer, at en høj moms har tendens til socialt set at vende den tunge ende nedad, således at de laveste indkomster anvender relativt mest på momsbelagt forbrug.

Afgiftspolitikken i Danmark er primært blevet opbygget med det formål, at der skal skaffes penge i kassen. Men i et vist omfang er afgiftssystemet også baseret på sundhedsmæssige, miljømæssige og ressourcemæssige betragtninger. I det nuværende afgiftssystem er miljøhensynet imidlertid behandlet meget stedmoderligt.

En række af de miljøafgifter, der blev vedtaget i sidste folketingsår (afgift på detailsalgspakninger, CFC-afgift m.v.), fik kun et miljømæssigt sigte i kraft af bemærkningerne til forslagene.

Kun gennem en mere sparsommelig ressourceudnyttelse vil det være muligt at klare de stigende affalds-, forurenings- og ressourceproblemer samt leve op til intentionerne i Brundtlandrapporten.

Miljøhensynene i afgiftspolitikken er imidlertid ofte i modstrid med socialpolitiske hensyn. Derfor er det nødvendigt at supplere de økologiske afgifter med afbalancerende overvejende socialpolitisk begrundede forslag. Ud over at sænke momsen på basale fødevarer til 9 pct. foreslås det derfor også, at daginstitutionsbetalingen sænkes, at børnefamilieydelsen hæves, og at der afsættes yderligere midler til billiggørelse og udbygning af den kollektive trafik.

9 pct.-momssatsen

Den danske momssats på 22 pct. sættes ned til 9 pct. for basale fødevarer og bøger. Den sammenvæjede momssats bliver således godt 19 pct. Derved bliver

spændet til eksempelvis de vesttyske satser på 14 og 7 pct. mindsket væsentligt. Vesttyskland har i øvrigt vedtaget at forhøje den høje sats til 16 pct. som led i EF's afgiftsharmonisering.

En sådan momssækning vil have en gavnlig fordelingspolitisk virkning, og den vil samtidig reducere grænsehandelsproblemerne.

Begrebet basale fødevarer omfatter f.eks.:

Mel, gryn, brød.
Kød, kødkonserver.
Fisk, fiskekonserver.
Mælk, ost, æg.
Smør, margarine m.v.
Frukt og grøntsager.
Kartofler.

Herudover belægges bøger med 9 pct. moms.

Det umiddelbare provenutab ved at sænke momsen til 9 pct. for disse varegrupper er i størrelsesordenen 10 mia. kr.

Lavere daginstitutionstakster

Småbørnsfamiliernes anstrengte økonomi lettes gennem en nedsættelse af forældrebetalingen for børnepasning. Der indføres obligatorisk søskendemoderation, den maksimale forældrebetaling nedsættes fra 35 til 25 pct., og fripladsgrænserne forbedres.

Grænsen for fuld friplads hæves fra de nuværende 40.000 kr. til 60.000 kr. Den øverste indtægtsgrænse for delvis friplads hæves samtidig. Med de gældende regler betales fuld daginstitutionstakst fra en skattepligtig husstandsindkomst på 135.000 kr. Denne grænse hæves til 200.000.

Selve forhøjelsen af indtægtsgrænsen rummer naturligvis umiddelbare fordele for børnefamilierne. Herudover løser det længere interval for optrapning til fuld betaling en lang række samspilsproblemer for småbørnsfamilierne.

Den fuldt udbyggede daginstitutionspakke anslås at koste omkring 1 mia. kr.

Højere børnefamilieydelse

Børnefamilieydelsen hæves med mindst 1.000 kr. til 6.500 kr. pr. barn. Omkostningen ved denne forbedring for børnefamilierne er ca. 1 mia. kr.

Billiggørelse og udbygning af den kollektive trafik

For at billiggøre og udbygge den kollektive trafik afsættes yderligere 2 mia. kr. Fordelingen af tilskudet mellem DSB og de amtskommunale trafikselskaber tages op til forhandling mellem de berørte parter. Vi opfordrer samtidig de store bykommuner til at opkræve bompeng af privatbiler for at begrænse biltra-

fikken. Bompengene kan bl.a. anvendes til billiggørelse og udbygning af den lokale kollektive trafik.

Økologiske afgifter

Der bør indføres en række økologiske afgifter, som ud over at medvirke til at finansiere momsnedsettelsen vil have en gunstig virkning på miljøbelastning og ressourceforbrug.

De økologiske afgifter opdeles i to grupper, afgifter, hvis sigte er en egentlig styring af miljøbelastningen med henblik på i sammenhæng med andre styringsmåder at fremskynde udviklingen af renere teknologi og et bedre miljø, samt afgifter, der først og fremmest har til formål at skaffe staten indtægter inden for miljøområdet, idet disse afgifter dog samtidig i kraft af deres størrelse skal tilskynde til indførelse af besparelser på det afgiftsbelagte forbrug.

Den første kategori, egentlige økologiske afgifter, er afgifter, hvor provenuet ikke tjener et fiskalt formål. Derfor vil pengene som hovedregel blive kanaliseret tilbage til den sektor, pengene kommer fra. Men ved at afgiftsbelægge forurenende produktion (eller forbrug) og tilbageføre pengene til den sektor i samfundet, hvor de er opkrævet, ved at give tilskud til en økologisk bæredygtig omstilling fremmes en nødvendig strukturændring. Målsætningen er, at der i produktionen sker en løbende omstilling i retning af produktion med renere teknologi.

Den anden kategori, der foreslås, må betegnes som blandingsafgifter, idet de tjener både til at skaffe kroner i kassen og til at sikre en bæredygtig udvikling. Disse afgifter, som vi vil betegne fiskal-økologiske afgifter, vedrører især afgifter på affaldsbehandling, usorteret renovation, vandforbrug og spildevandsafledning. Gøres disse afgifter forbrugsafhængige, vil de i modsætning til andre afgifter ikke virke tungest på de laveste indkomstgrupper. Samtidig vil de alt efter deres højde tilskynde til besparelser, mindre affaldsproduktion m.m.

Set i relation til problemerne med grænsehandel udmærker disse fiskal-økologiske afgifter sig i øvrigt ved at være lagt på områder, der generelt ikke bevirker forøget grænsehandel. SF har overvejet at ligestille afgifter på diesel med benzinafgifter af miljømæssige årsager, men afventer det udredningsarbejde herom, der for tiden foregår i Miljøministeriet.

For børnefamilier vil der være behov for særlige foranstaltninger, f.eks. forhøjelsen af børnefamilieydelsen, jf. forslaget punkt 3.

Da grænsehandelsproblemerne på grund af regeringens principløse eftergivenhed over for EF gør det vanskeligt at forhøje punktafgifter på en lang række

varer, er det vigtigt at forhøje eller i det mindste fastholde afgifterne på forbrug, som er vanskeligt at flytte til udlandet. Et eksempel herpå er vægtafgiften på person- og lastbiler, der ikke har været forhøjet i årevis, og som nu bør fordobles. Et andet eksempel er ejendomsskatter. Da både skattereform og kartoffelkur har presset husejernes økonomi, er det næppe muligt at forhøje disse i øjeblikket, men det er vigtigt at fastholde deres relative niveau.

Egentlige økologiske afgifter

Afgiftsniveauet på miljøbelastende stoffer bør baseres på disses virkning på miljøet. Jo farligere et stof er, jo større skal afgiften være, også selv om emissionen holder sig inden for en nærmere fastsat lav grænseværdi. Dermed vil brugeren af stoffer eller produktionsmetoder, der indebærer emission af farlige stoffer, blive tilskyndet til anvendelse af erstatningsstoffer eller til at igangsætte udviklingen heraf.

Afgift	Sats	Provenu Mio. kr.	Styringsform
Kunstgødning	1 kr./kg N	200	Miljøfond mhp. tilbageføring direkte til den sektor, pengene kommer fra. F.eks. tilbageføres kunstgødningsafg. til landbruget
Pesticider	10 pct.	150	
Fosfor		50	
Organiske opløsningsmidler		100	
Spildevandsudledning	13 kr./m ³	120	

Fiskal-økologiske afgifter; energifgifter

Energifgifterne foreslås gradvis omlagt og forhøjet med ca. 7 mia. kr., sådan at alle energiformer afgiftsbelægges efter CO₂-udslippet (benzin se dog nedenfor).

Elværkerne pålægges at bortskaffe deres affald – især flyveasken – på en økologisk forsvarlig måde.

Der opkræves yderligere benzinafgift på 1 mia. kr., idet afgiftsspændet mellem blyholdig og blyfri benzin fastlægges til 50 øre plus moms (i dag 47 øre plus moms).

Det danske erhvervsliv betaler ikke energifgifter i modsætning til erhvervslivet i andre vesteuropæiske lande. Ud fra en miljømæssig betragtning er det meget uheldigt, fordi erhvervslivet herved ikke får nogen særlig tilskyndelse til at spare på energien og dermed medvirke til at begrænse forureningsproblemerne.

Erhvervslivets kommende energifgifter bør udformes under nøje hensyntagen til de miljømæssige gener, der påføres samfundet. Afgiftsgrundlaget skal

Vi er opmærksomme på, at grænseværdierne skal være lavest mulige, så man ikke blot kan betale sig fra at forurene, og vi er opmærksomme på, at der er en risiko for, at afgiften blot væltes over på forbrugerne. Såfremt virksomhederne – og det er trods alt det normale – befinder sig i et konkurrerende marked, vil afgifterne næppe fuldt ud blive betalt af forbrugerne. Der vil således være et klart økonomisk incitament til at producere mere miljørigtigt.

Provenuet fra denne type økologiske afgifter, der ikke har noget fiskalt sigte, anvendes som tilskud til udvikling af renere teknologi og indgår altså ikke som et almindeligt skatte- og afgiftsprovenu på finanslovens indtægtside.

Følgende afgifter foreslås gennemført som egentlige økologiske afgifter, dvs. afgifter, hvor provenuet i fuldt omfang tilbageføres til de berørte sektorer:

være den faktiske forurening ved afbrændingen. Af hensyn til konkurrenceevnen er det kun muligt at pålægge typiske hjemmemarkedserhverv de fulde afgifter.

Udlandskonkurrerende erhverv kan kun nettobelastes med afgifter i overkanten af EF's gennemsnit. Afgifter herudover skal tilbageføres til den pågældende sektor til støtte for en økologisk omstilling i sektoren. Det sker som tilskud til energibesparende foranstaltninger. Derved opnås en anden gunstig virkning, nemlig at også de udlandskonkurrerende erhverv får et øget incitament til at spare på energien.

Differentieret vægtafgift

Den nuværende vægtafgift for både person- og lastbiler forhøjes og gøres samtidig differentieret. Der indføres tre klasser efter forureningsgrad: (1) De mindst forurenende, californisk standard, (2) EF/USA-katalysatormorm og (3) andre biler. Målet er, at klasse (1) ikke gøres nævneværdigt dyrere end i dag.

For specielt lastbiler betales en vægtafgift efter ovennævnte normer kombineret med en progressiv afgift efter akseltryk – enten efter totalvægt/aksel eller efter t/km. Merprovenuet kan skønnes til 3,5 mia. kr.

Affaldsafgift

Den nuværende affaldsafgift fordobles. Merprovenuet skønnes til 0,5 mia. kr. Beløbet tilbageføres i starten fuldt ud som tilskud til nedbringelse af udgifterne ved private og kommunale genbrugsordninger.

Vi er opmærksomme på, at den nuværende affaldsafgift på 40 kr./t efter alt at dømme har ført til, at en stigende mængde affald ikke afleveres på kontrolleret losseplads. Dette vil under alle omstændigheder nødvendiggøre en bedre kontrolindsats og større bøder for overtrædelser af deponeringsreglerne. Disse – erkendte – problemer antages derfor ikke forøget nævneværdigt, selv om affaldsafgiften stiger betydeligt.

Vandindvinding

Der opkræves en afgift på vandindvinding på 2,5 kr./m³. Afgiften pålægges forbrug hos såvel husholdninger som erhverv. Provenuet skønnes til 2,5 mia. kr. I forbindelse med afgiftens indførelse er der dog betydelige etableringsomkostninger. Derfor skønnes der i de første 1–2 år et mindre provenu på 0,8 mia. kr.

til dækning af udgifterne til montering af vandmålere m.v.

Reklame

Momsrefusion for reklameudgivelser fjernes. Merprovenuet skønnes til 1,5 mia. kr.

Papirmasse af frisk træ

For at fremme genbrug af papir m.v. indføres en afgift på papirmasse fremstillet af frisk træ. Afgiften skønnes at indbringe et merprovenu på 0,3 mia. kr.

Arbejdsskadeforsikringer

Den nuværende arbejdsskadeforsikring omlægges, så den også omfatter de med arbejdsskader forbundne sygehusudgifter. Det medfører både en direkte besparelse på de offentlige sygehusudgifter og giver samtidig et økonomisk incitament til forbedret arbejdsmiljø og dermed færre arbejdsskader. Anslået besparelse 1 mia. kr.

Statsfinansiell balance

Det samlede merprovenu til staten af disse økologiske afgifter er skønnet til ca. 14,8 mia. kr. eller det samme som merudgifterne til børnefamilierne, kollektiv transport, nedsættelse af momsen m.v. Hermed er der statsfinansiell balance mellem indtægter og udgifter.